

hank i hans iøvrigt lidet vellykkede »S O E in Scandinavia« (anmeldt i Historie 16, s. 153ff.), og her sættes navne på de stridende opfattelser, hvis eksistens Hæstrup antog, og modsætningen mellem P-plan og sabotage fremgår klart. Turnbull i Stockholm og Hollingworth, som ledede SOEs danske afdeling, var rede til at acceptere et sabotagestop og lade ideen om en illegal hær være opfyldt med P-planen. Men på topplan fastholdt Frank Nelson såvel som hans afløser Charles Hambro, at eftersom ingen invasion i Danmark havde plads i den britiske strategi, kunne man nok nøjes med P-planen, men ikke opgive sabotagen.

Bogens vigtigste mangel er, at forfatteren er vejet uden om det brændende spørgsmål om effekten af den danske efterretningsvirksomhed. I indledningen definerer han efterretningstjenestens opgave som »at sørge for at få den rigtige information bragt til den rigtige mand på det rigtige tidspunkt«, og problemet er, om dette er sket for blot nogen del af den store informationsmængde, der kom fra Danmark. På den ene side står britiske anerken-

delse, der kan være ment som smiger, på den anden beretninger om, at stoffet langt hen i krigen strandede i SOE, der ikke var en efterretningstjeneste og derfor ikke interesseret. Om dette spørgsmål, der er vitalt for vurderingen af hele virksomheden, finder vi i bogen kun spredte bemærkninger. Det er ikke systematisk forfulgt, og arkivsøgningen har ikke været indrettet på at løse det. Adgang til SOE's arkiv, var ingen betingelse. De åbne arkiver fra de mest interesserede britiske værn, Royal Air Force og navnlig admiralitetet, som fik meddelelser om tyske skibsbevægelser sendt direkte fra Stockholm, kunne have givet vigtige fingerpeg. Men ingen af dem figurerer på listen over benyttede britiske arkivalier.

Alt i alt er bogen nok en gevinst, fordi efterretningstjenestens virksomhed er behandlet som en helhed, men samtidig også en skuffelse, fordi denne helhed er anskuet så snævert, at bogen set i større perspektiv kun føjer lidt til vor viden om modstandsbevægelsens historie.

Henning Poulsen

REGIONAL OG LOKALHISTORIE

Poul Thestrup, Dorrit Andersen, Niels Oxenvad: *Mod bedre tider Odense 1789-1868. Odense bys historie, bd. 8.* (Odense Universitetsforlag, 1986) 499 s. 240,- kr.

Den store Odense bys historie i 10 bind skrider planmæssigt frem, og med dette bind er det store projekt nu nået til 1945.

De tre forfattere har delt opgaven imellem sig, således at Poul Thestrup behandler den befolkningsmæssige udvikling samt udviklingen indenfor

håndværk, industri, handel og omsætning. Det er så blevet Dorrit Andersen opgave at beskrive bystyre og forvaltning, lov og orden samt Fyns særlige guvernement og guvernørerne, ligesom det også er blevet hende, der har lavet fremstillingen af den politiske udvikling i byen. Det kulturelle liv i Odense med skole og undervisning, kirker, aviser og bøger, teater og musik foruden det tidstypiske klubliv er overladt til Niels Oxenvad.

Billedsiden synes at have undergået en vis ændring – til det bedre. Billeder-

ne synes at være færre, men til gengæld er de blevet større. Ind imellem ses virkelige perler. Således tidstypiske læserbreve fra den lokale Stiftstidende sammen med annoncer fra samme. Tabeller, figurer og billeder veksler fint mellem hinanden og gør en tekst, der ikke er almindelig i lokalhistoriske fremstillinger bl.a. om den lokale lønudvikling, særdeles læsevenlig og nærværende.

Bindet vil således i høj grad kunne bidrage til at højne den lokalhistoriske genre, idet fremstillingen på adskillige områder ikke kan være andet en en god inspirationskilde for lokalhistorikeren. På trods af det komplicerede stof og de mange aspekter, der hele tiden anlægges, formår forfatterne nemlig at fastholde læseren.

Henrik Fode

Henning Hall: *Ryttere, rak og randersborgere*. (Randers Amts Historiske Samfund, 1986) 240 s., 248,- kr.

Det er en morsom ide, der ligger bag denne fornemme udgivelse: At aktualisere historien i genkendelige miljøer. Med udgangspunkt i nye illustrationer – de fleste i fornem farvegengivelse af bevarede og kendte gadestrøg i byen – indføres læseren i begivenheder, der netop knytter sig til disse lokaliteter. Emnerne eller begivenhederne bringes kronologisk med en dødsmesse i året 1700 som udgangspunkt og 1799 som sidste år, da Steen Steensen Blicher som elev kom til byens lærde skole. Mellem disse yderpunkter møder læseren 1712 Furien på Dronningborg, Galgenfuglene Herman Og Christian, Struensees regimente og Das Schleswigsche Cuirassier-regiment in Randers. Hver overskrift giver grundlag for en historisk perspektivering, således sidstnævnte til en beretning om militære forlægninger i og ved Randers i 1700-årene.

Der er sande kup blandt afsnittene, således det fra 1796 om avisen, hvor det er lykkedes at finde cirkulationslisten for den lokale avis 12. april 1796. Desværre slutter artiklen noget pludselig, den historie kunne godt have været færdigskrevet.

Der vil nok være delte meninger om bogens indhold med dens blanding af pittoreske fortællinger og mere håndfast stof. – Lad det nu være, for mere debat kan der nok opstå omkring den sproglige »servering«, der for nogle kan virke »lidt krukke«, indforstået og måske lidt bedrevidende«.

Resultatet er alligevel blevet en morsom, særdeles velillustreret og interessant bog, som man må ønske forfatteren af udgivelsen til lykke med. – Men, den kan og bør næppe danne forbillede for alt for mange tilsvarende publikationer, for der er næppe mange forfattere, der kan klare den noget specielle sproglige kombination. Der bruges som nævnt populært talesprog over traditionelt skriftsprog krydret med gammel-danske ord i en lejlighedsvis besynderlig blanding.

Bogen hviler på et stort kildemateriale, som det må have været et kæmpearbejde at finde frem. Lay out og illustrationer gør det til en nydelse at blade i bogen.

Henrik Fode

Ellen Agergaard, Peder Storgaard Jakobsen, Børge Poulsen m.fl.: *Det grundtvigske islæt i Gudum*. (1986). 167 s., ill.

Et forfatterkollektiv formentlig det sidste slægtled af Gudum Sogns grundtvigianere har med bogen »Det grundtvigske islæt i Gudum« sat sig for at skabe et monument over grundtvigianismen i Gudum sogn. Begyndelsen sættes allerede til 1835!, hvor der ved Land-